

KELTAINEN KIRJASTO

**PIENI
ELÄMÄ
HANYA
YANAGIHARA**

KELTAINEN KIRJASTO

HANYA YANAGIHARA:

Pieni elämä (2015, suom. 2017)

HANYA YANAGIHARA

Pieni elämä

Suomentanut

ARTO SCHRODERUS

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

F I L I FINNISH
LITERATURE
EXCHANGE

FILI on tukenut teoksen suomentamista.

Englanninkielinen alkuteos *A Little Life* ilmestyi 2015.

Copyright: © Hanya Yanagihara, 2015

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi 2017

Painettu EU:ssa

ISBN 978-951-31-9177-1

Jared Hobltille
ystävyydessä; rakkaudella

I

Lispenard Street

1

Yhdennessätoista asunnossa oli vain yksi vaatekomero, mutta toisaalta siellä oli lasiset liukuovet pienelle parvekkeelle, jolle astuttuaan hän huomasi, että vastapäisessä talossa istui mies ulkona tupakalla pelkässä T-paidassa ja sortseissa, vaikka oli lokakuu. Willem nosti käden tervehdykseen, mutta mies ei heiluttanut takaisin.

Kun Willem tuli makuuhuoneeseen, Jude liikutti vaatekome-ron paljeovea edestakaisin, avaten ja sulkien. ”Täällä on vain yksi vaatekomero”, hän sanoi.

”Ei se mitään”, Willem sanoi. ”Eipä minulla ole paljon vaat-teitakaan.”

”Sama vika.” He hymyilivät toisilleen. Kiinteistövälittäjä seurasi heitä huoneeseen. ”Me otetaan tämä”, Jude sanoi naiselle.

Mutta välittäjän toimistolla he saivat kuulla, että eivät sitten-kään voisi vuokrata asuntoa. ”Miksei?” Jude kysyi häneltä.

”Teidän tulonne eivät riitä kuuden kuukauden vuokraan, eikä teillä ole säästöjä”, välittäjä sanoi yhtäkkiä tylyksi muuttuneena. Hän oli tarkistanut heidän luottotietonsa ja pankkitilinsä ja tajunnut, ettei kaikki ollut kunnossa, kun kaksi vähän yli kak-sikymppistä miestä yritti vuokrata yksiötä tylsältä (mutta silti kalliilta) pätkältä 25. katua, vaikka eivät olleet pari. ”Onko teillä ketään, joka voi tulla takaajaksi? Pomo? Vanhemmat?”

”Molempien vanhemmat ovat kuolleet”, Willem sanoi viik-
kelään.

Välittäjä huokaisi. ”No sitten ehdottaisin, että katselette jotain realistisempaa. Minkään hyvin hoidetun talon omistaja ei ota vuokralaisia, joiden maksukyky on tuollainen.” Ja sitten hän nousi lopullisen näköisesti ja katsoi merkitsevästi ovelle.

Mutta kun he kertoivat tapauksesta JB:lle ja Malcolmille, he tekivät siitä komediaa: lattia oli ollut täplikäs hiirenkakasta, vastapäätä istunut mies oli melkein paljastanut itsensä, kiinteistönvälittäjä oli suuttunut, koska Willem ei ollut vastannut flirttailuun.

”Kuka nyt edes haluaisi asua 25. kadun ja Toisen avenuen kulmilla”, sanoi JB. He olivat Chinatownin Pho Viet Huongissa, missä he söivät yhdessä kaksi kertaa kuussa. Pho Viet Huong ei ollut kovin hyvä – pho oli omituisen sokerista, limemehu oli saippuaista, ja joka aterian jälkeen ainakin yksi heistä tuli kipeäksi – mutta siellä he vain kävivät, sekä tottumuksesta että pakosta. Viidellä dollarilla Pho Viet Huongissa sai keiton tai leivän, mutta jos maksoi kahdeksasta dollarista kymppiin sai alkuruuan, ja koska ne olivat paljon isompia, niistä riitti vielä puolet iltapalaksi tai seuraavaksi päiväksi. Malcolm oli ainut, joka ei koskaan syönyt alkuruokaansa kokonaan eikä säästänyt loppujakaan myöhemmäksi: kun hän oli syönyt, hän pani lautasensa keskelle pöytää, jotta Willem ja JB – joilla oli aina nälkä – saivat syödä loput.

”Ei me tietenkään *haluta* asua 25. kadulla Toisen avenuen kulmilla”, Willem sanoi kärsivällisesti, ”mutta ei tässä oikein muutakaan voi. Meillä ei ole rahaa, oletko unohtanut?”

”Minkä takia te ette muka voi jäädä entisiin kämppiinne”, sanoi Malcolm, joka siirteli nyt sienä ja tofua – hän tilasi aina samaa ruokaa: osterivinokkaita ja paistettua tofua siirappimaisella ruskealla kastikkeella – lautasellaan Willemin ja JB:n seurattessa ruoan liikkeitä silmä kovana.

”No minä en ainakaan voi”, Willem sanoi. ”Etkö muista?” Hän oli joutunut selittämään jutun Malcolmille varmaan toistakymmentä kertaa viimeisen kolmen kuukauden aikana. ”Merrittin poikaystävä muuttaa meille, eli minun on pakko muuttaa.”

”Mutta miksi *sinun* pitää muuttaa?”

”Koska vuokrasopimuksessa on Merrittin nimi, Malcolm!” JB sanoi.

”Ai niin”, Malcolm sanoi. Hän hiljeni. Hän unohti usein näitä vähäpätöisiltä tuntuvia yksityiskohtia, mutta häntä ei myöskään koskaan näyttänyt häiritsevän, että ihmisiä ärsytti tuo unohtelu. ”Aivan.” Hän siirsi sienilautasen keskelle pöytää. ”Mutta sinä, Jude – ”

”En minä voi asua teillä loputtomiin. Jossain vaiheessa vanhemmiltasi menee hermot.”

”Isä ja äiti pitävät sinusta kovasti.”

”Ystävällisesti sanottu. Mutta eivät pidä kauan, jos en muuta pois.”

Malcolm oli nelikosta ainut, joka asui kotona, ja kuten JB:llä oli tapana sanoa: jos hänellä olisi ollut Malcolmin koti, hänkin olisi asunut kotona. Ei Malcolmmin kotitalo mitenkään erityisen loisteliaa ollut – se oli itse asiassa nariseva ja huonokuntoinen, ja Willem oli kerran saanut tikun sormeensa siirtäessään kättä porraskaiteella – mutta se oli iso: aito Upper East Siden *town house*. Malcolmmin kolme vuotta vanhempi sisko Flora oli muuttanut pois kellarikerroksen asunnosta, ja väliaikaisratkaisuna Jude oli tullut hänen tilalleen. Ennen pitkää Malcolmmin vanhemmat haluaisivat asunnon käyttöönsä, äidin kirjallisuusagenttuurin työtiloiksi, ja näin ollen Juden (jolla oli muutenkin vaikeuksia selvittää kellarikerrokseen johtavista portaista) oli pakko etsiä oma asunto.

Ja Willemin kanssa asuminen oli Judelle luonnollista, sillä he olivat olleet kämppeiksi koko opiskeluajan. Ensimmäisenä vuonna kaikki neljä olivat asuneet samassa solussa: olohuoneessa

oli ollut harmaat betoniseinät, kalusteina olivat heidän kirjoituspöytänsä, tuolinsa ja sohva, jonka JB:n tädit olivat tuoneet U-Haulin vuokrapakulla, ja toiseen, paljon paljon pienempään huoneeseen, oli laitettu kaksi kerrossänkyä. Huone oli ollut niin kapea, että alasängyissä nukkuvat Malcolm ja Jude ylettyivät tarttumaan toisiaan käsistä. Malcolmilla ja JB:llä oli ollut toinen kerrossänky, Judella ja Willemillä toinen.

”Mustat vastaan valkoiset”, JB sanoi.

”Jude ei ole valkoinen”, Willem vastasi.

”Enkä minä musta”, Malcolm lisäsi, enemmän ärsyttäkseen JB:tä kuin mistään vakaumuksesta.

”No”, JB sanoi nyt ja veti sienilautasta lähemmäs haarukansa piikeillä, ”ehdottaisin muuten, että muuttaisitte minun kämpilleni asumaan, mutta paskat te sitä jaksaisitte.” JB asui Little Italyssa valtaisassa loftissa, saastaisessa varastorakennuksen ullakkotilassa, missä monet omituiset käytävät johtivat käyttämättömiin, kummallisen muotoisiin umpikujuihin ja keskeneräisiin huoneenpuolikkaisiin, joissa kipsilevyjen asennus oli jäänyt kesken. Tila kuului eräälle toiselle opiskeluajan tutulle. Ezra oli taiteilija, huono sellainen, mutta mitäpä tuosta, sillä kuten JB heitä aina muistutti, Ezran ei koskaan tarvitsisi elättää itseään työllä. Eikä siinä kaikki, hänen lisäksi myöskään hänen lapsenlapsiensä lapset eivät koskaan joutuisi käymään töissä: vaikka he tekisivät huonoa, myyntikelvotonta, arvotonta taidetta sukupolvi toisensa jälkeen, heillä olisi kuitenkin varaa ostaa parhaimmat öljyvärit ja epäkäytännöllisen suuria tiloja varastorakennuksista keskeltä Manhattania ja pilata ne huonoilla arkkitehtonisilla ratkaisuilla, ja kun taiteilijaelämä sitten alkaisi kyllästyttää – kuten JB vakaasti uskoi Ezralle käyvän vielä jonain päivänä – heidän tarvitsisi vain soittaa omaisuutensa hoitajalle, niin he saisivat könttänä niin valtavan summan, ettei kukaan nelikosta (ehkä Malcolmia lukuun ottamatta) ikipäivänä voisi haaveillakaan sellaisesta. Sillä välin Ezra oli toki tuntemisen

arvoinen ihminen, eikä ainoastaan siksi, että hän antoi JB:n ja muutaman muun ystävänsä asua luonaan – ullakkotilan nurkissa luuhasi aina neljä viisi ihmistä – vaan myös koska Ezra oli hyväluontoinen ja pohjimmiltaan antelias ja järjesti mieluusti ylettömiä juhlia, joissa oli tarjolla runsain määrin ilmaista ruokaa ja huumeita ja alkoholia.

”Hetkinen”, JB sanoi ja pani puikot lautaselle. ”Tajusin juuri – toimituksessa yksi tyyppi etsii vuokralaista tätinsä asuntoon. Asunto on ihan lähellä Chinatownia.”

”Millainen vuokra?” Willem kysyi.

”Ei varmaan paljon mitään – ei se edes tiennyt, mitä olisi pitänyt pyytää. Ja se haluaa sinne jonkun tutun.”

”Voisitko puhua meidän puolesta?”

”Pystyn parempankin – esittelen teidät. Voitteko tulla käymään toimistolla huomenna?”

Jude huokaisi. ”Minä en kyllä pääse.” Hän katsoi Willemiä.

”Ei se mitään – minä pääsen. Mihin aikaan?”

”Lounasaikaan kai. Yhdeltä?”

”Sovittu.”

Willemillä oli vieläkin nälkä, mutta hän antoi JB:n syödä loput sienistä. Sitten kaikki odottelivat hetken; toisinaan Malcolm tilasi jakkihedelmäjäätelöä, ruokalistan ainutta takuuvarmaa herkkua, söi kaksi lusikallista ja antoi Willemin ja JB:n syödä loput. Mutta tällä kertaa hän ei tilannut jäätelöä, ja niin he pyysivät laskun syynättäväkseen ja jakoivat sen.

—

Seuraavana päivänä Willem tapasi JB:n tämän työpaikalla. JB työskenteli SoHossa vastaanottovirkailijana pienessä mutta vaikutusvaltaisessa aikakauslehdessä, joka keskittyi eteläisen Manhattanin taide-elämään. Se oli hänelle strateginen työpaikka, sillä hän kaavaili hankkivansa ystävän toimittajakunnasta

ja suostuttelevansa tämän kirjoittamaan hänestä jutun lehteen, kuten hän oli Willemille eräänä iltana selittänyt. Hän arvioi, että siihen meni noin puoli vuotta, toisin sanoen hänellä oli vielä kolme kuukautta jäljellä.

Töissä JB:n kasvoilta kuvastui jatkuvasti lievä epäusko siitä, että hän ylipäänsä joutui tekemään töitä ja ettei kukaan ollut tullut huomanneeksi hänen erityislaatuista nerokkuuttaan. Hän ei ollut hyvä asiakaspalvelija. Vaikka puhelinten pirinä oli enemmän tai vähemmän jatkuvaa, hän vastasi harvoin, ja mikäli joku heistä halusi tavoittaa hänet (matkapuhelinyhteydet rakennukseen pätkivät), heidän oli noudatettava erityistä koodia: annettava soida kaksi kertaa, katkaistava ja sitten soitettava uudelleen. Eikä hän silloinkaan aina vastannut – pöydän alla hänellä oli kädet täynnä, sillä hän kampasi ja letitti takkuisia hiustukkoja, joita kaivoi mustasta muovipussista jalkojensa juuresta.

JB:llä oli meneillään hiuskausi, kuten hän asian ilmaisi. Vastikään hän oli päättänyt pitää taukoa maalaamisesta ja ryhtyä tekemään veistoksia mustista hiuksista. He olivat kaikki joutuneet viettämään uuvuttavan viikonlopun JB:n kanssa kulkemalla parturista ja kampaamosta toiseen Queensissä, Brooklynissä, Bronxissa ja Manhattanilla, odottamaan ulkopuolella, kun JB meni kysymään leikattuja ja lattialta lakaistuja hiuksia, ja raa haamaan sitten yhä hankalammaksi käyvää hiussäkkiä kadulla hänen takanaan. Hänen varhaisiin töihinsä kuuluivat muiden muassa *The Mace*, tennispallo, jonka hän oli hionut paljaaksi, leikannut kahtia ja täyttänyt hiekalla ennen kuin oli päällystännyt sen liimalla ja pyörittänyt sitä hiuserroksen päällä niin että karvat liikkuvat kuin merilevä veden alla, ja ”The Kwotidien”, jossa hän peitti erinäiset kodin tarvikkeet – nitojan, taikinalastan, teekupin – hiusturkillä. Nyt hän työsti laajempaa projektia, josta kieltäytyi keskustelemasta heidän kanssaan tarkemmin, mutta siihen liittyi hiusten kampaaminen ja niiden letittäminen yhteen loputtomalta näyttäväksi kähäräksi hiusköydeksi. Edel-

lisenä perjantaina hän oli houkutellut heidät paikalle lupaamalla pizzaa ja olutta, mutta kun tuntikausien uuvuttavan työn jälkeen oli käynyt selväksi, ettei mitään pizzaa ja olutta saataisikaan, he olivat lähteneet hieman ärtyneinä mutta eivät kovin yllättyneinä.

He olivat kaikki kyllästyneet hiusprojektiin, joskin Jude oli – heistä ainoana – sitä mieltä, että työt olivat ihastuttavia ja että niitä pidettäisiin vielä jonakin päivänä merkittävänä. Kiitokseksi JB oli antanut Judelle hiuksilla päällystetyn hiusharjan mutta ottanut sitten lahjan takaisin, kun Ezran isällä oli näyttänyt olevan ostohaluja (ei lopulta ollutkaan, mutta JB ei palauttanut hiusharjaa Judelle). Hiusprojekti oli osoittautunut muutenkin vaikeaksi; eräänä iltana, kun kolmikko oli jälleen jollain tavalla huijattu Little Italyyn kampaamaan hiuksia, Malcolm oli huomauttanut, että hiukset haisivat. Ja niinhän ne haisivat: eivät kovin inhottavalta, mutta niissä oli pesemättömän päänahan kirpeän metallinen tuoksahdus. JB oli kuitenkin saanut raivokohtauksen, joka yltyi hänelle luonteenomaisella tavalla, ja sanonut Malcolmia itseään vihaavaksi neekeriksi ja Uncle Tomiksi ja rotupetturiksi, ja Malcolm, joka harvoin suuttui mutta tällaisista syytöksistä kylläkin, oli kipannut viininsä lähimpään hiussäkkiin ja noussut ja painellut ulos. Jude oli kiiruhtanut parhaansa mukaan Malcolmmin perään, ja Willem oli jäänyt huolehtimaan JB:stä. Ja vaikka kaksikko oli tehnyt sovinnon seuraavana päivänä, loppujen lopuksi Willem ja Jude olivat (epäreilusti, kyllä he sen ymmärsivät) hieman vihaisempia Malcolmille, sillä seuraavana viikonloppuna he olivat taas Queensissä ja kävelivät parturista toiseen ja yrittivät paikata Malcolmmin pilaaman hiussäkin aiheuttamaa vajausta.

”Miten sujuu elämä mustalla planeetalla?” Willem kysyi nyt JB:ltä.

”Mustasti”, JB sanoi ja tunki palmikon, jota paraikaa setvi, takaisin pussiin. ”Lähdetään menemään; sanoin Annikalle, että me tullaan puoli kahdelta.” Kirjoituspöydällä oleva puhelin alkoi soida.

”Etkö halua vastata tuohon?”

”Kyllä ne soittavat uudestaan.”

Kun he kävelivät kohti etelää, JB valitti. Tähän asti hän oli keskittänyt viettelyenergiansa suurimmaksi osin toimituspäällikköön nimeltä Dean, jota he kaikki kutsuivat DeeAnniksi. He olivat olleet kolmistaan bileissä Dakota-rakennuksessa, erään toimittajan vanhempien asunnossa, jossa riitti taiteella täytettyjä huoneita. Sillä aikaa, kun JB jutteli työtovereidensa kanssa keittiössä, Malcolm ja Willem olivat yhdessä kävelleet asunnon läpi (Missä Jude oli ollut sinä iltana? Luultavasti töissä), katsoneet vierashuoneen seinillä riippuvia Burtynskyjä, työhuoneessa neljässä viiden kuvan rivissä riippuvia Bechereiden vesitorneja, kirjaston hyllyjen yläpuolella leijuvaa valtavaa Gurskya ja suuren makuuhuoneen seinää, joka oli niin Diane Arbusin kuvien peitossa, että tyhjää tilaa oli vain muutama sentti katon- ja lattianrajassa. He olivat ihailleet valokuvaa kahdesta herttaisen näköisestä Down-tytöstä, jotka poseerasivat kameralle liian tiukoissa, liian lapsellisissa uimapuvuissaan, kun Dean oli lähestynyt heitä. Hän oli pitkä mies, mutta hänen pienet, jyrsumäiset, rokonarpiset kasvonsa saivat hänet näyttämään villiltä ja epäluotettavalta.

He esittäytyivät ja kertoivat olevansa paikalla, koska olivat JB:n ystäviä. Dean sanoi olevansa lehden toimituspäällikkö ja päättävänsä kaikista kuvataidejutuista.

”Ai jaa”, Willem sanoi eikä vahingossakaan katsonut Malcolmia, jonka pokkaan hän ei luottanut. JB oli kertonut heille yrittävänsä iskeä taidetoimittajaa, kaiketi tätä miestä tässä.

”Oletteko koskaan nähneet mitään vastaavaa?” Dean oli kysynyt heiltä ja huitaissut kädellään kohti Arbuseja.

”En koskaan”, Willem sanoi. ”Minusta Diane Arbus on mahtava.”

Dean säpsähti, ja hänen pienet piirteensä tuntuivat kertyvän pieneen sykkyrään keskelle kasvoja. ”Se on DeeAnn.”

”Mitä?”

”DeeAnn. Hänen nimensä lausutaan ’DeeAnn.’.”

He olivat hädin tuskin päässeet huoneesta nauramatta. ”DeeAnn!” JB oli sanonut myöhemmin, kun he kertoivat hänelle jutun. ”Ei jumalauta! Mikä teennäinen pikku paskiainen.”

”Mutta *sinun* teennäinen pikku paskiasesi”, Jude oli sanonut. Ja siitä lähtien he olivat kutsuneet Deania ”DeeAnniksi”.

Mutta vaikka JB väsymättä pehmitti DeeAnnia, lehteen pääsy ei valitettavasti näyttänyt olevan yhtään lähempänä kuin kolme kuukautta aikaisemmin. JB oli jopa antanut DeeAnnin ottaa häneltä suihin kuntosalin höyrysaunassa, mutta ihan turhaan. Joka päivä JB keksi tekosynn pistäytyä ohimennen toimittajien työhuoneeseen ja ilmoitustaululle, jolla oli kolmen seuraavan kuukauden juttuideat valkoisille korteille kirjoitettuina, ja joka päivä hän katsoi, näkyisikö hänen nimeään kohdassa, johon kerättiin uusia lupaavia taiteilijoita, ja joka päivä hän pettyi. Sen sijaan hän näki nimiä, jotka kuuluivat erinäisille lahjattomille ja ylipuffatuille tyypeille, sellaisille, joille joku oli palveluksen velkaa tai jotka tunsivat sellaisia, joille joku oli palveluksen velkaa.

”Jos näen siellä joskus Ezran nimen, tapan itseni”, JB sanoi aina, mihin toiset: *Etkä tapa, JB*, ja *Älä murehdi – kyllä sinä sinne vielä joskus pääset*, ja *Mihin sinä niitä tarvitset?* ja *Löydät kyllä jonkun toisenkin paikan*, mihin JB vastasi järjestyksessä: ”Oletteko varmoja?”, ”Rohkenen vittu epäillä”, ”Olen nähnyt vaivaa ja käyttänyt niin vitusti aikaa – vittu kolme kuukautta elämästäni – että sen nimen on paras ilmestyä sille vitun taululle tai tämä koko juttu on ollut yhtä vitun tuhlausta ihan niin kuin kaikki muukin”, ja kaikella muulla hän tarkoitti tietenkin maisteriohjelmia, muuttamista takaisin New Yorkiin, hiussarjaa tai elämää yleensä riippuen siitä, kuinka nihilistiseksi hän sattui olonsa sinä päivänä tuntemaan.

JB valitti edelleen, kun he pääsivät Lispenard Streetille. Willemille kaupunki oli vielä niin uusi – hän oli asunut siellä vasta

vuoden – ettei hän ollut kuullut koko kadusta, joka oli hädin tuskin kahden kadunvälin pituinen, kujamainen pätkä korttelin verran etelään Canal Streetiltä, eikä JB:kään ollut kuullut siitä, vaikka oli paljasjalkainen brooklynilainen.

He löysivät rakennuksen ja painoivat 5 C:n ovisummeria. Tyttö vastasi äänellä, joka kuulosti ovipuhelimessa särisevältä ja ontolta, ja päästi heidät sisään. Aula oli kapea ja korkea ja maalattu juoksettuneella, kiiltävällä paskanruskealla, josta tuli sellainen tunne, että oltiin kaivonpohjalla.

Tyttö odotti heitä asunnon ovella. ”Hei, JB”, hän sanoi, katsoi sitten Willemiä ja punastui.

”Annika, tämä on ystäväni Willem”, JB sanoi. ”Willem, Annika toimittaa taidesisuja. Hän on kiva.”

Annika painoi päänsä samalla kun työnsi kätensä kohti Willemiä. ”Hauska tavata”, hän sanoi lattialle. JB potkaisi Willemiä jalkaan ja virnisti hänelle. Willem ei ollut huomaavinaan.

”Kuin myös”, hän sanoi.

”No, tässä tämä asunto nyt on? Tätini omistaa sen? Hän asui täällä viisikymmentä vuotta mutta muutti äskettäin vanhainkotiin?” Annika puhui hyvin nopeasti ja oli ilmeisesti päättänyt, että paras strategia olisi kohdella Willemiä kuin auringonpimennystä ja olla katsomatta lainkaan kohti. Annika puhui yhä nopeammin tädistään, siitä miten tämä aina sanoi naapuruston muuttuneen ja miten Annika ei ollut ikinä kuullutkaan Lispenard Streetistä ennen kuin oli muuttanut eteläiselle Manhattanille ja miten hän oli pahoillaan siitä, ettei seiniä ollut vielä maalattu, hänen tätinsä kun oli juuri muuttanut pois, siis ihan äskettäin, ja siivouskin oli ehditty järjestää vasta edellisenä viikonloppuna. Hän katsoi kaikkialle muualle paitsi Willemiin – kattoon (koristekatto, prässättyä peltiä), lattiaan (halkeilevaa, tosin parkettia), seiniin (joihin kauan sitten ripustetut taulut olivat jättäneet aavemaisia varjoja) – kunnes Willemin oli lopulta pakko keskeyttää hellävaraisesti ja kysyä, voisiko asunnossa kierrellä.

”Totta kai, ihan vapaasti”, Annika sanoi, ”jätän teidät rauhaan”, mutta sitten hän ryhtyi seuraamaan heitä ja puhui JB:lle pika-vauhtia jostakusta Jasperista ja siitä miten tämä oli käyttänyt Archeria *kaikkein*, ja eikö JB ollutkin sitä mieltä, että se oli leipätekstiin vähän liian pyöreä ja omituinen. Nyt kun Willem oli Annikaan selin, Annika tuijotti tätä avoimesti, ja jaarittelu muuttui vain typerämmäksi mitä kauemmin hän puhui.

JB katsoi, kun Annika katsoi Willemiä. Hän ei ollut koskaan nähnyt Annikaa tällaisena, näin hermostuneena ja tyttömäisenä (tavallisesti tämä oli hapan ja hiljainen ja jopa hieman pelätty, koska oli tehnyt työpöytänsä takaiselle seinälle mutkikkaan sydänveistoksen mattoveitsen teristä), mutta JB oli nähnyt monen naisen käyttäytyvän näin Willemin seurassa. Niin kuin he kaikki. Heidän ystävällään Lionelilla oli tapana sanoa, että Willem oli selvästi ollut kalastaja edellisessä elämässään, koska veti kissoja puoleensa tuolla tavalla. Ja silti useimmiten (muttei aina) Willem ei tuntunut olevan tietoinen huomiosta. JB oli kerran kysynyt Malcolmilta, mistäköhän se mahtoi johtua, ja Malcolm oli vastannut, että hänen mielestään Willem ei vain huomannut. JB oli antanut vastaukseksi pelkän murahduksen, vaikka oli tosiasiassa ajatellut, että Malcolm oli hitain ihminen, jonka hän tunsi, ja jos jopa *Malcolm* oli huomannut, miten naiset reagoivat Willemin lähellä, oli mahdotonta etteikö Willem olisi huomannut sitä. Myöhemmin Jude oli tarjonnut toisenlaista tulkintaa: hän oli ehdottanut, että Willem oli *tarkoituksella* huomaamatta naisia, jotta toiset miehet eivät tuntisi oloaan uhatuksi hänen seurassaan. Se oli kuulostanut järkevämmältä selitykseltä, sillä kaikki pitivät Willemistä, eikä tämä koskaan tahallaan halunnut aiheuttaa muissa kiusaantuneisuutta, joten oli toki mahdollista, että tämä ainakin alitajuisesti tavallaan tekeytyi tietämättömäksi. Mutta silti – sitä oli kiehtova seurata sivusta, eivätkä he koskaan kyllästyneet siihen tai Willemin kiusaamiseen jälkeensä, vaikka tämä tavallisesti vain hymyili vaitonaisena.

”Toimiiko täällä hissi hyvin?” Willem kysyi äkkiaivamatta ja käännähti.

”Mitä?” Annika vastasi säikähtäneenä. ”Toimii, on se melko luotettava.” Hän levitti kapeat huulensa laimeaan hymyyn, ja kun JB tajusi, että hymy oli tarkoitettu flirttailevaksi, hän tunsi myötähäpeää niin että vatsasta otti. Voi Annika, hän ajatteli. ”Mitä te oikein aiotte tuoda tätini asuntoon?”

”Ystävän”, JB vastasi ennen kuin Willem ehti. ”Hänellä on vaikeuksia nousta portaita, ja hän tarvitsee toimivan hissini.”

”Ai”, Annika sanoi ja punastui taas. Hän tuijotti jälleen lattiaan. ”Anteeksi. Kyllä se toimii.”

Asunto ei ollut mikään huippuhieno. Siinä oli pieni, hiukan ovimattoa isompi eteinen, josta käännyttiin oikealle keittiöön (kuumaan, rasvaiseen pikku koperoon) ja vasemmalle ruokailutilaan, johon hyvässä lykyssä ehkä mahtuisi taittopöytä. Puoliseinä erotti tämän tilan olohuoneesta, jossa neljä ristikkoikkunaa antoi etelään, roskaiselle kadulle, ja lyhyen käytävän päässä oikealla oli kylpyhuone ja siellä maitolaiset seinävalaisimet ja amme, jonka emalipinta oli kulunut, ja kylpyhuonetta vastapäätä syvä mutta kapea ikkunallinen makuuhuone: seinustalle oli asetettu kaksi puista sänkyä rinnakkain. Toisen päällä oli jo futon, kookas, kömpelö möhkäle, raskas kuin hevosen raato.

”Futon on käyttämätön”, Annika sanoi. Hän kertoi pitkän tarinan siitä, miten oli suunnitellut muuttavansa tänne ja ostanut valmiiksi jopa futonin, jota sitten ei ollut koskaan päässyt käyttämään, koska oli muuttanut yhteen ystävänsä Clementin kanssa, joka ei ollut hänen poikaystävänsä vaan pelkkä ystävä, ja herrajumala, kuka älykääpiö sanoo noin. Oli miten oli, jos Willem halusi asunnon, futon tulisi kaupan päälle.

Willem kiitti Annikaa. ”Mitä mieltä olet, JB?” hän kysyi.

Mitäkö mieltä JB oli? Hän oli sitä mieltä, että se oli hirveä läävä. Hän asui tietysti itsekkin läävässä, mutta hän oli läävässä omasta vapaasta tahdostaan, ja koska se oli ilmainen, hän saat-

toi käyttä säästyneet vuokrat rahat öljyväreihin, tarvikkeisiin ja huumeisiin ja silloin tällöin taksiin. Mutta jos Ezra joskus alkaisi pyytää vuokraa, hän lähtisi kyllä lätkimään. Hänen perheellään ei ehkä ollut yhtä paljon rahaa kuin Ezralla tai Malcolmilla, mutta eivät he myöskään antaisi hänen haaskata sitä mihinkään läävään. He etsisivät hänelle jotain mukavampaa tai antaisivat kuukausittain jonkin pienen rahallisen avustuksen. Mutta Willemillä ja Judella ei ollut sitä vaihtoehtoa: He joutuivat maksamaan kaiken omasta pussistaan, eikä heillä ollut rahaa, toisin sanoen heidät oli tuomittu asumaan hirveässä läävässä. Ja jos niin kerran oli, tämä oli luultavasti paras mahdollinen läävä – se oli halpa, se oli eteläisellä Manhattanilla, ja heidän tuleva vuokraemäntänsä oli jo lääpäällä viiteenkymmeneen prosenttiin vuokralaisistaan.

Joten hän sanoi Willemille: ”Minusta tämä on täydellinen”, ja Willem oli samaa mieltä. Annikalta pääsi ulvahdus. Ja pikaisen keskustelun jälkeen se oli ohi: Annikalla oli vuokralainen ja Willemillä ja Judella asuinpaikka – minkä jälkeen JB joutui muistuttamaan Willemiä, ettei häntä yhtään haittaisi, vaikka Willem tarjoaisi hänelle kulhon nuudeleita lounaaksi ennen kuin hän joutuisi palaamaan töihin.

JB:llä ei ollut taipumusta itsetutkiskeluun, mutta mennessään junalla äitinsä luo sinä sunnuntaina hän ei voinut olla kokematta jonkinlaista hämärää, kiitollisuuden kaltaiseen tunteeseen sekoittunutta itsetyytyväisyyttä siitä, että hänellä oli sellainen elämä ja perhe kuin oli.

Hänen isänsä oli muuttanut New Yorkiin Haitista ja kuollut JB:n ollessa kolmivuotias, ja vaikka hän omasta mielestään muisti isänsä kasvot – niiden kiltteyden ja lempeyden, kapeat viikset ja posket, jotka hymy pyörästi luumumaisiksi – hänelle jäi ikuisiksi arvoitukseksi, luuliko hän vain muistavansa kasvot,

koska oli koko lapsuutensa tutkinut äitinsä työpöydällä olevaa valokuvaa isästään, vai muistiko hän ne oikeasti. Joka tapauksessa se oli hänen ainut surunsa lapsena, ja sekin oli pikemminkin pakkosurullisuutta: hän oli isätön ja tiesi, että isättömät lapset surivat sitä poissaoloa elämässään. Hän ei kuitenkaan ollut itse koskaan kokenut tätä kaipuuta. JB:n isän kuoleman jälkeen hänen äitinsä, toisen sukupolven haitilaisamerikkalainen, oli väitellyt kasvatustieteestä ja toiminut samalla opettajana läheisessä julkisesti rahoitetussa koulussa, jota ei pitänyt kyllin hyvänä omalle pojalleen. Siinä vaiheessa, kun JB oli lukiossa, stipendiaattina kalliissa yksityiskoulussa jonne oli yli tunnin matka heidän Brooklynin-kodistaan, äiti oli jo Manhattanilla rehtorina eräässä painotettua opetusta tarjoavassa Magnet-koulussa, ja tuntiopettajana Brooklyn Collegessa. Hänestä ja hänen innovatiivisista opetusmenetelmistään oli julkaistu artikkeli *The New York Timesissa*, ja vaikka JB esitti ystävilleen välinpitämätöntä, hän oli ylpeä äidistään.

Äiti oli aina ollut kiireinen hänen lapsuudessaan, mutta hän ei ollut koskaan tuntenut oloaan laiminlyödyksi, ei ollut koskaan tuntenut, että äiti rakasti opiskelijoitaan enemmän kuin häntä. Kotona isoäiti laittoi hänelle mitä ruokaa hän halusi ja lauloi hänelle ranskaksi ja sanoi häntä joka ikinen päivä aarteeksi, neroksi ja elämänsä mieheksi. Ja sitten olivat tädit: äidin sisko, yksityisetsivä Manhattanilla, ja tämän tyttöystävä, farmaseutti ja myös toisen sukupolven amerikkalainen (ei tosin kotoisin Haitista vaan Puerto Ricosta), joilla ei ollut lapsia ja jotka siksi kohtelivat häntä kuin omaansa. Äidin sisko oli urheilullinen ja opetti JB:n heittämään palloa ja ottamaan kopin (JB:n kiinnostus siihen oli jo lapsena lähes olematonta, mutta se osoittautui myöhemmin sosiaalisesti hyödylliseksi taidoksi), ja tädin tyttöystävä puolestaan oli kiinnostunut taiteesta: yksi JB:n varhaisimmista muistoista oli tämän kanssa tehty retki Modernin taiteen museoon, missä hän selvästi muisti tuijottaneensa aivan mykistyneenä

maalausta *One: Number 31, 1950* hädin tuskin kuunnellen, kun täti selitti, miten Pollock oli tehnyt sen.

Lukiossa JB tunsii tarvitsevansa pientä revisionismia voidakseen erottua edukseen ja varsinkin tehdäkseen valkoisten luokkatovereidensa olon epämukavaksi, ja niinpä hän sumensi tosiasiallista taustaansa jossain määrin: hänestä tuli yksi monesta isättömästä mustasta pojasta, hänen äitinsä oli käynyt koulun loppuun vasta hänen syntymänsä jälkeen (koska hän jätti mainitsematta että kyseessä oli tohtorikoulu, ihmiset olettivat että kyseessä oli lukio), ja hänen tätinsä kulki kaupungin katuja (tässäkin he tietysti olettivat, että prostituoituna eikä yksityisetsivänä, kuten asia oli). Perhevalokuvista hänen suosikkinsa oli se, jonka hänen lukioaikainen paras ystävänsä Daniel oli ottanut; hän oli paljastanut totuuden Danielille juuri ennen kuin tämä otti perhepotretin. Daniel oli työstänyt kuvasarjaa perheistä, jotka olivat hänen sanojensa mukaan ”käyneet reunalla mutta palanneet takaisin”, ja JB joutui pikavauhtia korjaamaan käsityksen, että hänen tätinsä oli suurin piirtein ilotyttö ja äitinsä hädin tuskin lukutaitoinen, ennen kuin päästi ystävänsä sisään. Danielin suu oli loksahnut auki, eikä ääntäkään ollut kuulunut, mutta sitten JB:n äiti oli tullut ovelle ja käskenyt molempia tulemaan sisään kylmästä, eikä Daniel muuta voinut.

Daniel oli edelleen ällistynyt ja neuvoi heidät paikoilleen olohuoneessa: JB:n isoäiti Yvette istui korkeaselkäisessä suosikkituolissaan, jonka toisella puolen seisoi JB:n täti Christine ja hänen tyttöystävänsä Silvia ja toisella puolen JB äitinsä kanssa. Mutta silloin, juuri ennen kuin Daniel ehti ottaa kuvan, Yvette vaati, että JB asettuu hänen paikalleen. ”Hän on talon kuningas”, Yvette sanoi Danielille tytärten protestoidessa. ”Jean-Baptiste! Istu alas!” JB istuutui. Kuvassa hän tarraa käsinojiin pulleilla käsillään (hän oli pullea jo silloin), ja naiset luovat häneen rakastavan katseen molemmilta puolin. Hän itse katsoo suoraan kameraan leveä hymy kasvoillaan, istuen tuolissa, jossa hänen isoäitinsä olisi pitänyt olla.

Heidän uskonsa häneen, siihen että hän lopulta olisi voitokas, pysyi miltei levottomuutta herättävän horjumattomana. He olivat vakaasti sitä mieltä – samalla kun hänen omaa vakaumustaan koeteltiin niin monet kerrat, että sitä alkoi olla vaikea pitää yllä omin voimin – että hänestä tulisi jonain päivänä merkittävä taiteilija, että hänen töitään olisi esillä suurissa museoissa, että ne ihmiset, jotka eivät olleet vielä antaneet hänelle tilaisuutta, eivät vain täysin ymmärtäneet hänen lahjakkuuttaan. Toisinaan hän uskoi heitä ja antautui heidän varmuutensa kannateltavaksi. Toisinaan hän oli taas epäluuloinen – heidän mielipiteensä tuntuivat eroavan niin jyrkästi muun maailman mielipiteistä, että hänen mielessään käväisi, mielistelivätkö he häntä vaikka eivät uskoneet häneen, vai olivatko he vain hulluja. Tai ehkä heillä oli huono maku. Miten noilla neljällä naisella muka saattoi olla niin erilainen arvostelukyky kuin kaikilla muilla? Ei kai voinut olla kovin todennäköistä, että juuri he olivat oikeassa?

Ja silti hänestä oli joka sunnuntai helpottavaa käydä salaa kotona, missä ruokaa oli yllin kyllin eikä se maksanut mitään, missä isoäiti pesi hänen pyykkinsä ja missä jokainen sana hänen huuliltaan ja jokainen luonnos hänen kynästään otettiin vastaan suurella mielenkiinnolla ja hyväksyvän äännähtelyn saattelemana. Hänen äitinsä talo oli tuttu maailma, siellä hän sai aina osakseen syvää kunnioitusta, siellä kaikki tavat ja perinteet oli räätälöity häntä ja hänen tarpeitaan silmällä pitäen. Jossain vaiheessa iltaa – pääruuan ja jälkiruuan välissä, kun kaikki lepäsivät olohuoneessa ja katsoivat televisiota ja hänen äitinsä kissa makasi kuumana hänen sylissänsä – hän loi katseen naiseensa ja tunsu jonkin laajenevan sisällään. Silloin hän ajatteli Malcolmia ja tämän armottoman älykästä isää ja lämmintä mutta hajamielistä äitiä, ja sitten Willemiä ja tämän kuolleita vanhempia (JB oli tavannut heidät vain kerran, kun asuntolan huoneet oli tyhjennetty fuksivuoden päätteeksi, ja oli yllättynyt siitä, kuinka vähäpuheisia, kuinka muodollisia, kuinka *epä-willemmäisiä* he olivat), ja lopulta tietysti Judea ja tämän täysin

olemattomia vanhempia (siinäpä mysteeri – he olivat tunteneet Juden lähes vuosikymmenen eivätkä olleet vielääkään varmoja, oliko vanhempia joskus ollut ja jos niin milloin; he tiesivät vain, että tilanne oli kurja eikä siitä sopinut puhua) ja tunsi lämpimän kostean hyöyn, onnellisuutta ja kiitollisuutta, niin kuin valtameri olisi noussut sydäneläällä. Olen onnekas, hän ajatteli, ja sitten, koska hän oli kilpailuhenkinen ja piti kirjaa siitä, mikä hänen asemansa oli ikätovereihinsa nähden, olen onnekkain kaikista. Mutta hän ei koskaan ajatellut, ettei hän ansainnut sitä tai että hänen pitäisi nähdä suurempaa vaivaa osoittaakseen kiitollisuutensa: hänen perheensä oli onnellinen, kun hän oli onnellinen, joten hänen oma velvollisuutensa heitä kohtaan oli olla onnellinen, elää juuri sitä elämää, jota hän halusi, omilla ehdoillaan.

”Ihmiset eivät saa ansaitsemiaan perheitä”, Willem oli ker-
ran sanonut, kun he olivat olleet erittäin pilvessä. Hän puhui
tietenkin Judesta.

”Samaa mieltä”, JB oli vastannut. Ja niin hän olikin. Kenel-
läkään heistä – Willemillä, Judella, edes Malcolmilla – ei ollut
ansaitsemiaan perheitä. Mutta salaa hän piti itseään poikkeuk-
sena: hänellä *oli* ansaitsemansa perhe. He olivat ihania, aidosti
ihania, ja hän tiesi sen. Ja sen lisäksi, *kyllä*, hän ansaitsi heidät.

”Sieltähän se minun kultapoikani tulee”, Yvette aina huudahti,
kun JB käveli sisään.

JB ei ollut koskaan joutunut epäilemään, etteikö asia olisi ollut
juuri niin kuin isoäiti sanoi.

—

Muuttopäivänä hissi meni rikki.

”Voi saatana”, Willem sanoi. ”Minähän *kysyin* Annikalta tästä.
JB, onko sinulla sen numeroa?”

Mutta JB:llä ei ollut. ”No ei voi mitään”, sanoi Willem. Mitä
hyötyä Annikalle tekstaamisesta muutenkaan olisi?” Anteeksi,

kaikki”, hän sanoi kaikille, ”nyt joudutaan käyttämään portaita.”

Ketään ei tuntunut haittaavan. Oli kaunis myöhäissyksyn päivä, aavistuksen kylmä ja kuiva ja puuskainen, ja heitä oli kahdeksan kantamassa muutamia laatikoita ja jokusia huonekaluja – Willem ja JB ja Jude ja Malcolm ja JB:n ystävä Richard ja Willemin ystävä Carolina ja kaksi nelikon yhteistä ystävää, jotka olivat molemmat nimeltään Henry Young mutta joita kutsuttiin selvyuden vuoksi Aasialaiseksi Henry Youngiksi ja Mustaksi Henry Youngiksi.

Malcolm, jolla oli taipumusta osoittautua tehokkaaksi päälliköksi kun sitä vähiten odotti, määräsi kullekin tehtävät. Jude menisi asuntoon ja ohjaisi liikennettä ja laatikot oikeisiin sijoituspaikkoihin. Liikenteen ohjaamisen lomassa hän alkaisi purkaa suurimpia tavaroita ja litistää laatikoita. Carolina ja Musta Henry Young, jotka olivat molemmat vahvoja mutta lyhyitä, kantaisivat kirjalaatikot, kun ne kerran olivat kätevästi kokoisia. Willem ja JB ja Richard kantaisivat huonekalut. Ja Malcolm ja Aasialainen Henry Young hoitaisivat kaiken muun. Matkalla alakertaan jokaisen piti aina ottaa mukaan Juden mahdollisesti litistämiä laatikoita ja pinota ne roskatynnyreiden viereen jalkakäytävälle.

”Tarvitsetko apua?” Willem kysyi Judelta hiljaa, kun kaikki alkoivat hajaantua tehtäviinsä.

”En”, Jude sanoi lyhyesti, ja Willem seurasi katseellaan, kun hän käveli pysähtelevään, hitaaseen tyyliinsä ylös erittäin jyrkät ja korkeat portaat ja hävisi lopulta näkyvistä.

Se oli helppo muutto, rivakka ja epädramaattinen, ja kun oli hengailtu jonkin aikaa yhdessä, purettu kirjalaatikoita ja syöty pizzaa, muut häipyivät bileisiin ja baareihin, ja lopulta Willem ja Jude jäivät kaksin uuteen asuntoonsa. Siivo oli kamala, mutta ajatus tavaroiden järjestämisestä oli yksinkertaisesti liian väsyttävä. Ja niin he viivyttelivät ja ihmettelivät, kuinka nopeasti

iltapäivä olikaan pimentynyt ja sitä, että heillä oli Manhattanilla sijaitseva asuinpaikka, johon heillä oli varaa. Molemmat olivat huomanneet, miten kohteliaan ilmeettömiä heidän ystävänsä olivat olleet nähdessään asunnon ensimmäistä kertaa (makuuhuone kapeine sänkyineen – ”Kuin suoraan jostain viktorianaanisesta hourulasta”, Willem oli kuvaillut sitä Judelle – oli saanut eniten kommentteja), mutta kumpikaan ei välittänyt: se oli heidän, heillä oli kahden vuoden vuokrasopimus, eikä kukaan voinut viedä sitä heiltä. Täällä he pystyisivät jopa säästämään hieman rahaa, ja mihin he sitä lisätilaa nyt loppujen lopuksi niin tarvitsivat? Molemmat kaipasivat tietenkin kauneutta, mutta se saisi nyt luvan odottaa. Tai pikemminkin, he saisivat luvan odottaa sitä.

He juttelivat, mutta Juden silmät olivat kiinni, ja Willem tiesi, että hänellä oli kipuja – silmäluomet värisivät jatkuvasti kuin kolibrin siivet, ja käsi oli puristunut niin tiukkaan nyrkkiin, että kämmenselän merenvihreiden suonien sykähtely näkyi. Willem tiesi, että kipu oli kova, koska Jude piti kirjalaatikon päälle aseteltuja jalkojaan niin jäykkinä, ja tiesi senkin, ettei voinut mitenkään auttaa. Jos hän sanoisi: ”Haen sinulle aspiriinia”, Jude sanoisi: ”Ei tässä mitään, en minä mitään tarvitse”, ja jos hän sanoisi: ”Kannattaisikohan sinun mennä pitkäksesi”, Jude sanoisi: ”Willem. Minä olen *kunnossa*. Lopeta se hössöttäminen.” Joten lopulta Willem teki niin kuin he kaikki olivat vuosien mittaan oppineet tekemään silloin, kun Juden jalkoihin sattui, eli keksi jonkin tekosyn, nousi ylös ja meni toiseen huoneeseen, jolloin Jude sai maata aivan hievahtamatta ja odottaa kivun hellittämistä joutumatta puhumaan tai haaskaamaan energiaa teeskentelemiseen – että kaikki oli kunnossa ja että häntä vain väsytti tai että hänellä oli suonenveto tai minkä surkean selityksen hän nyt sattuisikaan keksimään.

Makuuhuoneessa Willem otti jättesäkin, jossa heidän petivaatteensa olivat ja sijasi ensin oman futoninsa ja sitten Juden (jonka

he olivat saaneet edellisellä viikolla puoli-ilmaiseksi Carolinan pian entiseltä tyttöystävältä). Hän lajitteli vaatteensa paitoihin, housuihin, alushousuihin ja sukkiin, pani ne omiin pahlavälikoihinsa (joista oli juuri tyhjennetty kirjat) ja työnsi laatikot sängyn alle. Hän antoi Juden vaatteiden olla mutta siirtyi sitten kylpyhuoneeseen, jonka pesi ja desinfioi ennen kuin vei sinne hammastahnat ja saippuat ja partakoneet ja sampoot ja laittoi molempien tavarat omille paikoilleen. Kerran tai kaksi hän keskeytti työnsä ja hiipi olohuoneeseen, jossa Jude oli yhä samassa asennossa, silmät edelleen kiinni, käsi edelleen nyrkissä, pää käännettynä sivulle niin ettei Willem nähnyt hänen ilmettään.

Hänen tunteensa Judea kohtaan olivat monimutkaiset. Jude oli hänelle rakas – se puoli oli yksinkertainen – ja hän pelkäsi Juden puolesta ja tunsu itsensä toisinaan pikemminkin vanhemmaksi veljeksi ja suojelijaksi kuin ystäväksi. Hän tiesi, että Jude pärjäisi ja oli aiemminkin pärjännyt ilman häntä, mutta toisinaan hän näki Judessa piirteitä, jotka tekivät hänet levottomaksi ja saivat hänet tuntemaan itsensä sekä avuttomaksi että paradoksaalista kyllä entistä päättäväisemmäksi auttamishalussaan (vaikka Jude harvoin pyysi minkäänlaista apua). He kaikki rakastivat ja ihailivat Judea, mutta usein Willemistä tuntui, että Jude antoi hänen nähdä vähän enemmän kuin muiden – vähän vain –, eikä hän oikein tiennyt, mitä hänen oli tarkoitus tehdä sillä tiedolla.

Esimerkiksi jalkakivut: niin kauan kuin he olivat tunteneet Juden, he olivat tienneet, että hänellä oli ongelmia jalkojensa kanssa. Ja miksi eivät olisi tienneet: Jude oli käyttänyt kävelykeppiä koko college-ajan, ja nuorempana – kun he tapasivat hänet, hän oli kokonaista kaksi vuotta nuorempi, niin nuori, että oli vielä kasvuiässä – hän oli pystynyt kävelemään vain kynnärsäuvan avulla, ja hänellä oli ollut jaloissaan lastoitusta muistuttavat kiinnityslaitteet, joiden ulkoiset ruuvit oli porattu luuhun ja estivät polvia taipumasta kunnolla. Mutta hän ei ollut koskaan valittanut, ei kertaakaan, eikä häntä silti haitannut, vaikka toiset

valittivat. Toisella vuosikurssilla JB oli liukastunut jäällä ja kaatunut ja murtanut ranteensa, ja kaikki muistivat siitä seuranneen hulinan ja JB:n teatraalisen voihkeen ja kärsimyksentäyteisen parahtelun ja sen, miten hän oli ranteen kipsaamisen jälkeen kieltäytynyt poistumasta yliopiston sairaalasta ja saanut niin paljon vieraita, että hänestä oli tehty juttu opiskelijalehteen. Eräs tyyppi heidän asuntolastaan, jalkapalloilija jolla oli joskus repeytynyt nivelkierukka, hoki ettei JB tiennyt kivusta mitään, mutta Jude oli käynyt JB:n luona joka päivä aivan kuten Willem ja Malcolm ja suonut JB:lle kaiken sen myötätunnon, jota tämä janoi.

Eräänä iltana vähän sen jälkeen, kun JB oli suostunut poistumaan klinikalta ja palannut asuntolaan nauttimaan vielä lisähuomiosta, Willem oli herännyt ja huomannut, että huone oli tyhjä. Oikeastaan siinä ei ollut mitään epätavallista: JB oli poikaystävänsä luona, ja Malcolm, joka kävi sillä lukukaudella Harvardissa astronomian kurssilla, nukkui tuolloin aina tiistai- ja torstaiöisin laboratoriolalla. Willem oli usein itsekin muualla, tavallisesti tyttöystävänsä huoneessa, mutta koska tällä oli flunssa, hän oli jäänyt sinä yönä kotiin. Mutta Jude oli aina paikalla. Hänellä ei ollut koskaan ollut tyttöystävää tai poikaystävää, hän oli aina nukkunut heidän huoneessaan, ja hänen läsnäolonsa alasängyssä oli tuttu ja muuttumaton kuin meri.

Willem ei oikein tiennyt, miksi tunsu tarvetta laskeutua yläsängystä ja seisoa hetken tokkurassa keskellä hiljaista huonetta ja katsella ympärilleen ikään kuin Jude olisi voinut roikkua hämähäkinä katosta. Mutta kun hän sitten huomasi, että kyynärsauva oli poissa, hän alkoi etsiä Judea, kutsua tätä hiljaa olohuoneessa, ja kun kukaan ei vastannut siellä, hän poistui solusta ja käveli käytävää kohti kerroksen yhteisvessaa. Heidän huoneensa pimeyden jälkeen kylpyhuone oli inhottavan kirkas, loisteputket pitivät heikkoa mutta jatkuvaa sirinänsä, ja hän oli niin pyörällä päästään, ettei yllättynyt niin paljon kuin ehkä olisi

pitänyt nähdessään Juden jalan ja kyynärsauvan pään pistävän esiin viimeisen kopin oven alta.

”Jude?” hän kuiskasi ja koputti vessankopin oveen, ja kun vastausta ei kuulunut: ”Minä tulen nyt sisään.” Hän veti oven auki ja löysi Juden lattialta istumasta, toinen jalka koukussa rintaa vasten. Jude oli oksentanut, ja osa siitä oli levinnyt lattialle hänen eteensä, osa kuivunut huulille ja leualle täplikkeäksi aprikoosinsävyiseksi tahraksi. Silmät olivat kiinni, Jude hikoili ja puristi toisella kädellään kyynärsauvansa kaarevaa päätä vimmallalla, joka kertoi äärimmäisen voimakkaasta fyysisestä kivusta, kuten Willem myöhemmin oppi tietämään.

Tuolloin hän kuitenkin oli peloissaan ja hämmentynyt ja alkoi pommittaa Judea kysymyksillä, vaikka toinen ei siinä kunnossa olisi voinut vastata niistä yhteenkään, eikä Willem ymmärtänyt, kuinka paha kipu oli, ennen kuin yritti nostaa Judea jaloilleen ja Jude parahti.

Jotenkin hän onnistui puolittain raahaamaan, puolittain kantamaan Juden heidän huoneeseensa ja laskemaan hänet sänkyynsä ja siistimään hänet kömpelösti. Tässä vaiheessa pahin kipu tuntui olevan ohi, ja kun Willem kysyi, pitäisikö hänen soittaa lääkäri, Jude pudisti päätään.

”Mutta Jude”, Willem sanoi hiljaa, ”sinulla on kipuja. Meidän pitää hakea sinulle apua.”

”Mikään ei auta”, Jude sanoi ja oli jonkin aikaa hiljaa. ”Minun täytyy vain odottaa.” Hänen äänensä oli kuiskaava ja heikko, vieras.

”Voinko minä tehdä jotain?” Willem kysyi.

”Et voi”, Jude sanoi. Kumpikaan ei sanonut mitään. ”Mutta hei – jäätkö vielä joksikin aikaa?”

”Totta kai”, hän sanoi. Hänen vieressään Jude tärisi ja hytisi kuin kylmissään, ja Willem otti takin omalta sängyltään ja levitti sen Juden päälle. Jossain vaiheessa hän työnsi kätensä takin alle ja löysi Juden käden ja väänsi nyrkin auki saadakseen otteen

nihkeästä, kovettumaisesta kämmenestä. Oli kulunut pitkä aika siitä, kun hän oli viimeksi pitänyt toista poikaa kädestä – hänen veljensä leikkauksesta oli vuosia – ja hän yllättyi Juden otteen voimasta, sormien lihaksikkuudesta. Jude vavahteli ja hänen hampaansa kalisivat monta tuntia, ja lopulta Willem asettui hänen viereensä ja nukahti.

Seuraavana aamuna hän heräsi Juden sängystä käsi kipeänä, ja tutkiessaan kämmenselkää hän huomasi mustelmia Juden sormien puristuskohdissa. Hän nousi hieman huterasti ja käveli olohuoneeseen ja näki Juden lukevan kirjoituspöytänsä ääressä, mutta kasvonpiirteet eivät erottuneet aamun häikäisevässä valossa.

Jude kohotti katseensa, kun Willem tuli huoneeseen, ja nousi sitten seisomaan, ja jonkin aikaa he katsoivat toisiaan hiljaa.

”Olen tosi pahoillani”, Jude sanoi lopulta.

”Sinulla ei ole mitään anteeksipyydettävää”, Willem sanoi. Ja hän oli tosissaan, ei ollutkaan.

Mutta Jude vain hoki: ”Olen tosi pahoillani, Willem, olen tosi pahoillani”, ja vaikka Willem kuinka yritti rauhoittaa häntä, hän oli lohduton.

”Ethän kerro Malcolmille ja JB:lle?” Jude kysyi Willemiltä.

”En kerro”, hän lupasi. Eikä kertonutkaan, mutta sillä ei lopultakaan ollut väliä, sillä ajan mittaan myös Malcolm ja JB näkivät, kun Judella oli kipuja, tosin vain muutaman kerran kohtaaminen oli niin hellittämätön kuin se jonka Willem oli sinä yönä nähnyt.

Willem ei ollut koskaan keskustellut siitä Juden kanssa, mutta tulevana vuosina hän näki Juden kaikenlaisten kipujen kourissa, isojen ja pienten, näki tämän säpsähtävän pieniä vihlaisuja ja toisinaan, kun kipu kävi liian kovaksi, näki tämän oksentavan tai luhistuvan maahan tai yksinkertaisesti sulkevan kaiken pois ja kivettyvän niin kuin sillä hetkellä olohuoneessa. Ja vaikka Willem oli lupauksensa pitävä mies, hänen mieltään kaihersi aina se, miksi hän ei ollut koskaan ottanut asiaa puheeksi Juden kanssa, miksi hän ei ollut koskaan pakottanut toista keskustelemaan siitä, miltä

se tuntui, miksi hän ei ollut koskaan tehnyt niin kuin vaisto oli sata kertaa käskenyt: mennyt Juden viereen istumaan ja hieronut tämän jalkoja, yrittänyt vaivata kapinoivia hermopäätteitä takaisin kuriin. Sen sijaan hän piilotteli kylpyhuoneessa ja puuhasteli, vaikka yksi hänen rakkaimmista ystävästään istui muutaman metrin päässä sohvanrähjällä ja kulki hitaasti, surullisesti yksinäistä polkua takaisin omaan tajuntaansa, elävien joukkoon, ilman että vierellä olisi ollut yhden yhtä ihmistä.

”Senkin pelkuri”, hän sanoi heijastukselleen kylpyhuoneen peilissä. Hänen kasvonsa katsoivat takaisin inhon väsyttämänä. Olohuoneesta ei kuulunut mitään, mutta Willem siirtyi vaivihkaa kynnykselle odottamaan, että Jude palaisi hänen luokseen.

”Hirveä läävä se paikka”, JB oli sanonut Malcolmille, ja vaikka JB ei ollut väärässä – Malcolmın karvat olivat nousseet pystyyn jo aulassa – Malcolm palasi kuitenkin kotiin haikeana ja mietti jälleen kerran, oliko vanhempien luona oikeasti parempi asua kuin ikiomassa läävässä.

Loogisesti ajatellen hänen tietenkin kannatti ehdottomasti pysyä aloillaan. Hänen palkkansa oli hyvin pieni, ja hän teki pitkiä työpäiviä, ja hänen vanhempiensa talo oli niin iso, ettei hänen teoriassa tarvinnut koskaan tavata heitä, ellei halunnut. Sen lisäksi, että hänellä oli asuntonaan koko neljäs kerros (joka ei totta puhuen ollut paljon läävää kummempi, niin sotkuista siellä oli – hänen äitinsä kun oli lakannut lähettämästä taloudenhoitajaa siivoamaan saatuaan Malcolmilta huudot niskaansa, koska Inez oli rikkonut yhden hänen pienoismallitaloistaan), hänellä oli käytössään keittiö ja pesukone ja kaikki vanhempiensa tilaamat tieteelliset julkaisut ja lehdet, ja kerran viikossa hän lisäsi omat vaatteensa löysään kangassäkkiin, jonka äiti sitten työmatkallaan vei pesulaan ja Inez seuraavana päivänä haki. Hän

ei tietenkään ollut ylpeä tästä järjestelystä, eikä siitä tosiasiaista, että vaikka hän oli kaksikymmentäseitsemän, äiti soitti hänelle edelleen töihin tehdessään viikon ruokatilausta ja kysyi, söisikö Malcolm mansikoita jos niitä ostettaisiin, tai tiedusteli, halusiko hän päivälliseksi nieriää vai lahnaa.

Olisi kuitenkin ollut helpompaa, jos hänen vanhempansa olisivat kunnioittaneet samoja ajan ja paikan rajoja kuin Malcolm. Sen lisäksi, että he odottivat hänen syövän heidän kanssaan aamiaista ja sunnuntaisin brunssia, he kävivät myös taajaan hänen kerroksessaan ja varoittivat vierailuistaan koputtamalla ja vääntämällä ovennupista samanaikaisesti, vaikka Malcolm oli tolkuttanut heille, ettei koputtamisesta tällöin ollut mitään hyötyä. Hän tiesi, että oli hirvittävän kakaramaista ja kiittämätöntä ajatella niin, mutta välillä häntä pelotti edes tulla kotiin, koska hän tiesi, että edessä olisi vääjäämätön rupattelutuokio ennen kuin hänen sopi laahustaa yläkertaan kuin teinipoika. Elämä talossa pelotti häntä erityisesti nyt, kun Jude oli poissa; vaikka kellariasunto oli ollut yksityisempi kuin hänen kerroksensa, hänen vanhempansa olivat ottaneet tavakseen pistäytyä siellä muitta mutkitta myös silloin, kun Jude asui siellä, ja joskus, kun Malcolm meni alakertaan katsomaan Judea, hänen isänsä istui jo kellariasunnossa pitämässä Judelle jotain tylsää esitelmaa. Etenkin Malcolmin isä piti Judesta – hän sanoi usein Malcolmille, että Judessa oli aitoa älyllistä painoa ja syvyyttä, toisin kuin Malcolmin muissa ystäväissä, jotka olivat pohjimmiltaan haihattelijoita – ja silloin, kun Malcolm ei ollut saapuvilla, Jude oli se, jonka puoleen isä kääntyi päästäkseen kertomaan mutkikkaita juttujaan markkinoista ja maailmantalouden muuttuvista realiteeteista ja erinäisistä muista aiheista, joista Malcolm ei juuri perustanut. Toisinaan hänestä itse asiassa vähän tuntui, että isä olisi mieluiten ottanut Juden pojakseen: isä ja Jude olivat opiskelleet lakia samassa yliopistossa. Tuomari, jonka alaisuudessa Jude oli ollut harjoittelijana, oli ollut Malcolmin isän mentori

hänen ensimmäisessä lakifirmassaan. Ja Jude oli apulaissyöttäjänä Yhdysvaltain liittovaltionsyöttäjän virastossa, täsmälleen samassa paikassa, jossa Malcolm'n isä oli nuorena työskennellyt.

”Sanokaa minun sanoneen: tuosta pojasta tulee vielä jotain” tai ”On niin harvinaista tavata alan tuleva huippukyky uransa alkupuolella”, isä ilmoitti Malcolmille ja äidille jonkin Juden kanssa vietetyn juttutuokion jälkeen tyytyväisen näköisenä, ikään kuin Juden nerokkuus olisi jollain tapaa isän ansiota, eikä Malcolm niinä hetkinä voinut katsoa äitinsä kasvoihin, koska tiesi että niillä olisi lohduttava ilme.

Sekin olisi helpottanut, jos Flora olisi ollut vielä paikalla. Kun sisko valmisteli muuttoa, Malcolm oli yrittänyt ehdottaa, että voisi tulla kämppekaveriksi tämän uuteen kolmioon Bethune Streetille, mutta Flora ei joko aidosti ymmärtänyt Malcolm'n moninaisia vihjauksia tai ei halunnut ymmärtää niitä. Floraa ei ollut tuntunut haittaavan, miten kohtuuttomasti aikaa heidän vanhempansa heiltä vaativat, ja näin ollen Malcolm olikin voinut viettää enemmän aikaa omassa huoneessaan pienoismallitalojensa parissa ja vähemmän alakerran tv-huoneessa kärvistelemässä jonkin isän järjestämän loputtoman Ozu-maratonin läpi. Nuorempana Malcolm oli ollut loukkaantunut ja katkera siitä, miten isä aina suosi Floraa; se oli niin ilmeistä, että perheystävätkin olivat kommentoineet. Isä käytti Florasta nimeä ”Kukka Kaunoinen” (tai eri vaiheessa nuoruutta ”Kukka Kipakka”, ”Kukka Kärtytisä” tai ”Kukka Kiihkeä”, tosin aina hyväksyvään sävyyn), ja vielä nykyäänkin – vaikka Flora alkoi olla jo kolmekymmentä – tytär tuotti isälle erityistä mielihyvää. ”Kaunoinen sanoi sitten henkevästi tänään”, isä saattoi todeta päivällisellä, ikään kuin Malcolm ja hänen äitinsä eivät itse juttelisi Floran kanssa päivittäin, tai kun oli syöty brunssia eteläisellä Manhattanilla, Floran asunnon lähellä: ”Miksi Kaunoisen piti muuttaa niin kauas meistä?”, vaikka sinne pääsi autolla viidessätoista minuutissa. (Malcolmista se oli erityisen ärsyttävää, koska isä

kertoi aina höystettyjä juttujaan siitä, miten oli lapsena muuttanut Grenadiineilta Queensiin ja tuntenut siitä lähtien olevansa kahden maan loukussa, ja jonakin päivänä Malcolmin kannattaisi muuttaa ulkomaille asumaan, se kasvattaisi näet luonnetta ja toisi kaivattua perspektiiviä jne. jne. Mutta jos Flora ikinä rohkenisi muuttaa saarelta pois, saatikka toiseen maahan, isä romahtaisi, sitä Malcolm ei epäillyt hetkeäkään.)

Malcolmilla itsellään ei ollut lempinimeä. Silloin tällöin isä kutsui häntä kuuluisien kaimojen sukunimillä – ”X”, ”McLaren” tai ”McDowell” tai ”Muggeridge”, jonka mukaan Malcolm tietävästi oli nimetty – mutta se tuntui aina enemmän nuhteelta kuin leikkisyydeltä, ikään kuin muistutukselta siitä, mitä Malcolmin olisi pitänyt olla muttei selvästikään ollut.

Joskus – usein – Malcolmista tuntui hölmöltä murehtia saati mököttää sen tosiasian takia, että hänen isänsä ei tuntunut pitävän hänestä kovin paljon. Jopa hänen äitinsä oli samaa mieltä. ”Ei iskä tarkoita sillä mitään pahaa, kyllä sinä sen tiedät”, äiti sanoi silloin tällöin, kun isä oli pitänyt jonkin monologin Floran kokonaisvaltaisesta erinomaisuudesta, ja Malcolm – joka halusi kyllä uskoa äitiä mutta pani samalla ärtyneenä merkille, miten tämä edelleen käytti isästä nimitystä ”iskä” – murahti tai mumisi jotain näyttääkseen, että hänelle se oli yksi ja sama. Ja joskus – yhä useammin, kuinka ollakaan – hän tunsu ärtymistä siitä, että ylipäänsä kulutti niin paljon aikaa vanhempiensa miettimiseen. Oliko se normaalia? Eikö siinä ollut jotain hivenen säällittävää? Hänhän oli sentään 27-vuotias! Näinkö kotona asuville kävi? Vai hänestä itsestäänkö se vain johtui? Eikö paras peruste kotoa muuttamisen puolesta kuitenkin ollut tämä: että hän lakkaisi olemasta niin lapsi. Kun hän kuunteli, miten hänen vanhempansa tekivät iltatoimiaan, miten vanhat putket kolisivat, kun he pesivät kasvojaan, ja tömähitivät sitten äkillisesti, kun he väänsivät olohuoneen lämpöpatterit pienemmälle, kellontarkasti yhdeltätoista, puoli kahdeltatoista, kahdeltatoista, hän listasi

mielessään asiat, jotka hänen olisi pakko ratkaista ja vähän äkkiä, seuraavana vuonna: hänen työnsä (polki paikallaan), hänen rakkauselämänsä (olematonta), hänen seksuaalinen suuntautumisenensa (tarkentumaton), hänen tulevaisuutensa (epävarma). Listan kohdat pysyivät aina samoina, vaikka tärkeysjärjestys välillä muuttui. Pari muutakin asiaa pysyi samana: hänen kykynsä diagnosoida asioiden kulloinenkin tila samoin kuin hänen täydellinen kyvyttömyytensä keksiä ratkaisuja.

Seuraavana aamuna hän heräsi päättäväisenä: tänään hän muuttaisi pois ja käskisi vanhempiansa jättää hänet rauhaan. Mutta kun hän pääsi alakertaan, äiti oli paikalla ja laittoi hänelle juuri aamiaista (isä oli lähtenyt töihin aikaa sitten) ja kertoi ostavansa tänään liput heidän vuosittaiselle St. Bartsin -lomalleen, ja voisiko Malcolm ilmoittaa, moneksiko päiväksi halusi liittyä seuraan? (Vanhemmat maksoivat edelleen hänen lomansa. Hän ei ikinä olisi erehtynyt mainitsemaan siitä ystävilleen.)

”Kyllä, äiti”, hän sanoi. Ja sitten hän söi aamiaisensa ja lähti töihin, astui ulos maailmaan, jossa kukaan ei tuntenut häntä ja jossa hän sai olla kuka vain.

HANYA YANAGIHARA on sukujuuriltaan havaijilainen, New Yorkissa asuva toimittaja ja kirjailija. Raskaan sarjan palkintoehdokkuuksia (Man Booker Prize, National Book Award) kerännyt *Pieni elämä* on Yanagiharán toinen romaani. Rankka mutta sensaatiohakuisia ylilyöntejä karttava romaani nousi Yhdysvalloissa, paradoksaalista kyllä, kirjavuoden sensaatioksi.

Järkyttävä, hauska ja liikuttava kuvaus ystävydestä, tummasävyinen tutkielma muistin tyranniasta ja inhimillisen sietokyvyn rajoista.

”Varaudu siihen, että Yanagiharán romaani vie järkesi, jäytää sydäntäsi ja kaappaa elämäsi hallinnan.” THE NEW YORKER

”Koskettava, ikuinen, epätavallinen rakkaustarina.” FINANCIAL TIMES

Päälyksen suunnittelu: Markko Taina • Päälyksen kuva: iStockphoto

